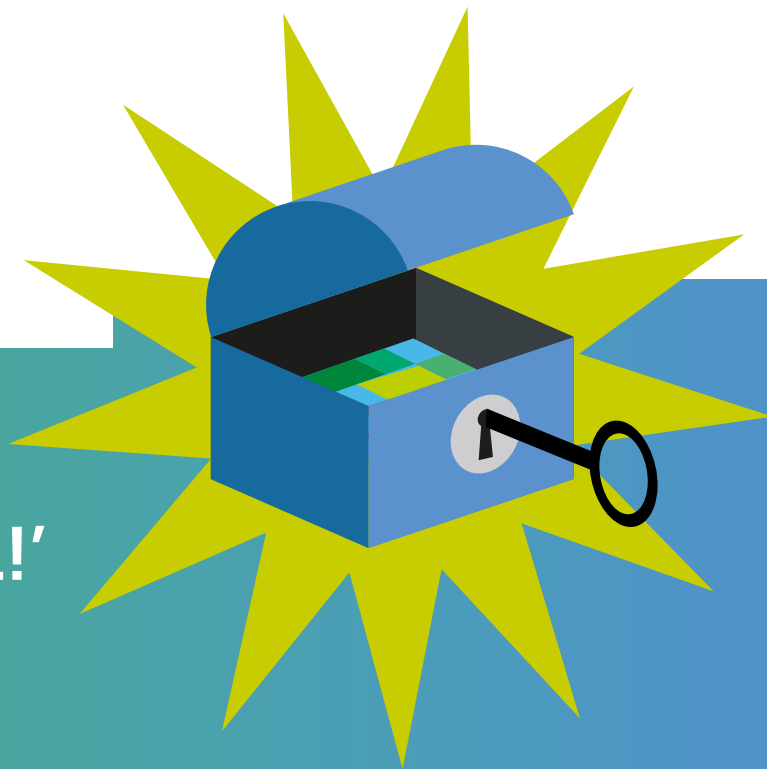

Regio
Noordoost
Brabant

'Kabinet,
ontdek ons geheim!'

Oproep aan nieuw kabinet

AgriFood
Capital

OndernemersLift+

 Noordoost
Brabant **Werkt**

Wat bieden en vragen wij?

Concrete tekst voor paragraaf in coalitieakkoord:

“De samenwerking met regio’s die is ingezet met de Regio Deals zetten wij voort. Het schaalniveau van regio’s leent zich bij uitstek voor het investeren in het verbreden van de welvaart in ons land. Met regio’s, maar ook met provincies en waterschappen gaan wij werken aan een duurzame, structurele en meerjarige samenwerking in de volle breedte van maatschappelijke en economische uitdagingen. Denken en werken vanuit één overheid is daarbij onze inzet. Geen one-size-fits-all maar maatwerk per regio in de vorm van Regionale InvesteringsAgenda’s (RIA). Private partners en maatschappelijke organisaties nodigen wij daar ook van harte bij uit.”

Wij bieden het kabinet:

- Een verantwoordelijk netwerk om ambities waar te maken.
- Oplossingen op maat en financieringskracht.
- Betrouwbaarheid en langjarig commitment.

Wij vragen aan het kabinet:

- Samenwerking in de volle breedte van maatschappelijke en economische uitdagingen.
- Opgavegericht, langjarig en structureel samenwerken, als gelijkwaardige partners.
- Samen zoeken naar manieren om dit vorm te gaan geven.

'Wij' zijn Noordoost-Brabant. Misschien wel het best bewaarde geheim van Nederland. Dat koesteren we, maar willen we ook delen met Nederland. Onze kernwaarden zetten wij in voor Nederland en voor een nieuwe regeerperiode.

Wij zijn trotse makers, praktische denkers en slimme bouwers. We houden van aanpakken en we geloven in de 'kracht van samen'. We delen graag en gunnen het onszelf en Nederland om succesvol te zijn. Aanpakken doen we met de nodige vakmanschap én plezier. We houden van gezelligheid en kijken naar elkaar om. Niet voor niets zijn we de regio van het 'Goeie Leven'. Vernieuwen en onszelf uitdagen vinden we logisch en vanzelfsprekend, het

zit in ons DNA. Maar we lopen er ook weer niet altijd mee te koop. Nu even wel en daarom deze boodschap. Dat drijft ons. Dát, en de menselijke maat. Wij hebben veel te bieden...

Regio Noordoost Brabant is de bestuurlijke samenwerking van 16 gemeenten en 2 waterschappen. **Stichting AgriFood Capital** is de triple helix samenwerking gericht op verduurzaming van de voedselketen. **Stichting OndernemersLift+** ondersteunt startende en doorstartende bedrijven. **Noordoost Brabant Werkt** zet zich in voor een veerkrachtige arbeidsmarkt.

Het aantal inwoners in Noordoost-Brabant groeit en wordt steeds ouder. Ook de beroepsbevolking blijft stijgen. Deze wordt steeds hoger opgeleid en ook ouder. Sinds het begin van 2019 neemt het aantal openstaande vacatures snel af. De werkloosheid in de regio is net als voorgaande jaren lager dan in Nederland. De belangstelling voor een technische of groene mbo-opleiding neemt toe. In het hbo vlakt dit de laatste jaren iets af.

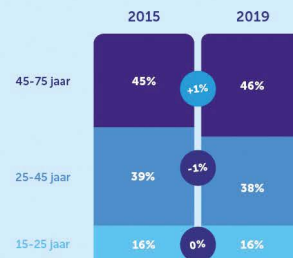
Het aandeel ouderen stijgt sneller dan landelijk.

In Noordoost-Brabant is **20,5%** van de bevolking 65 jaar of ouder.
(landelijk: 19,5%)

De beroepsbevolking in Noordoost-Brabant neemt in 2019 toe tot **363.000 mensen**.

Het aandeel **45plussers** wordt steeds groter (46,3%). Dit zijn ook de landelijke trends (43,9%).

LEEFTIJDOPBOUW BEROEPSBEVOLKING

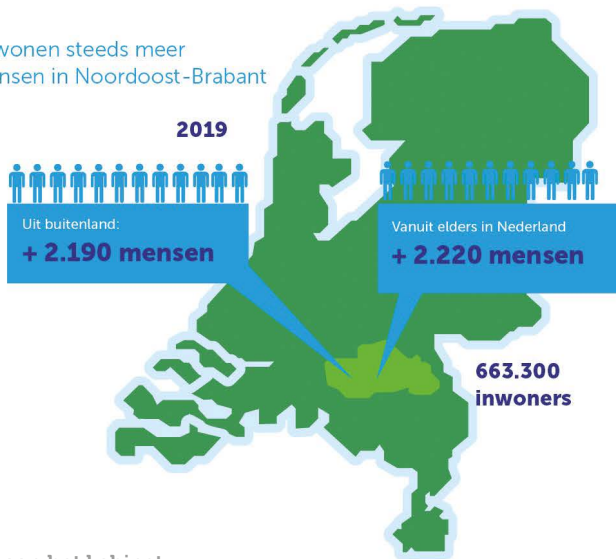

Aantal openstaande vacatures daalt sinds begin 2019 tot medio 2020 met **28%**.

De werkloosheid in de regio daalt van 6,1% in 2015 tot **3,0%** in 2019.
(landelijk: 3,4%)

Er wonen steeds meer mensen in Noordoost-Brabant

Het merendeel van de beroepsbevolking is middelbaar opgeleid. Het aandeel hoger opgeleiden neemt toe.

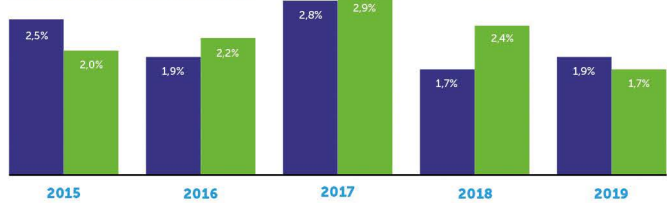
De economie van de regio groeit in 2019. Ook neemt het totaal aantal bedrijven in de regio toe. Hiervan is ruim de helft een 1 persoonsbedrijf. De totale exportwaarde van de regio stijgt met 6,6 % t.o.v. 2015. De export van agrifood stijgt in dezelfde periode met 11,1 %.

Bruto Regionaal Product

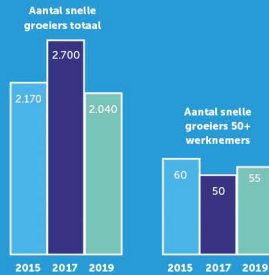
De economie van Noordoost-Brabant zit in de lift omhoog. In 2019 groeit de economie met **1,9%**.

Ontwikkeling economische groei

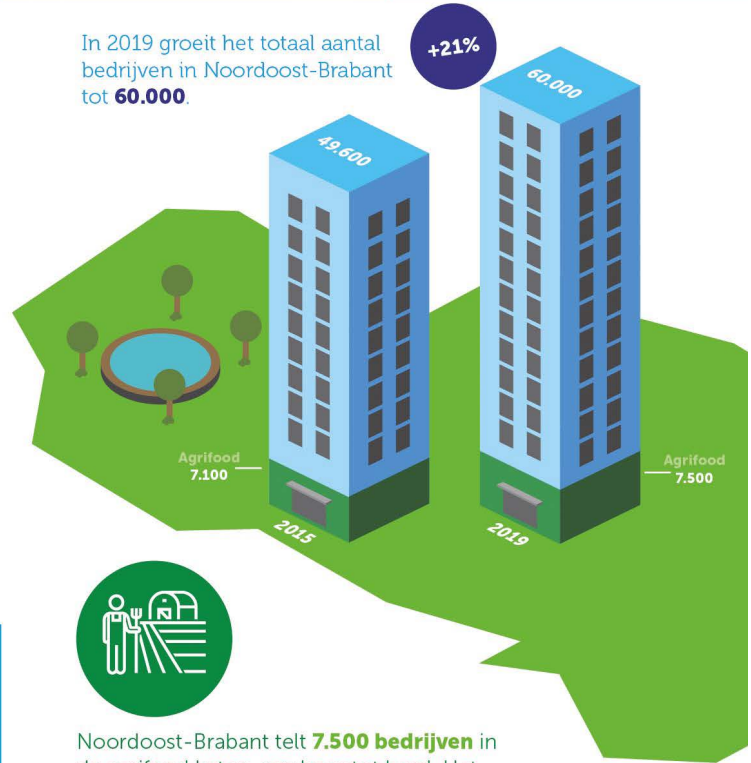

Het aantal **snelle groeiers** in de regio fluctueert. De fluctuatie van het aantal snelle groeiers 50+ is in lijn met de landelijke trend.

Snelle groeiers 50+ zijn alle bedrijven met **50 of meer werknemers** die in 3 jaar tijd **60% of meer** in werkgelegenheid zijn gestegen. Ze zijn belangrijk voor economische groei omdat ze innovatie en dynamiek in de economie brengen.

In 2019 groeit het totaal aantal bedrijven in Noordoost-Brabant tot **60.000**.

Noordoost-Brabant telt **7.500 bedrijven** in de agrifood keten, van boer tot bord. Het totaal aantal agrifood vestigingen is sinds 2015 gestegen met **5,1%**.

Omvang Agrifood cluster Noordoost-Brabant

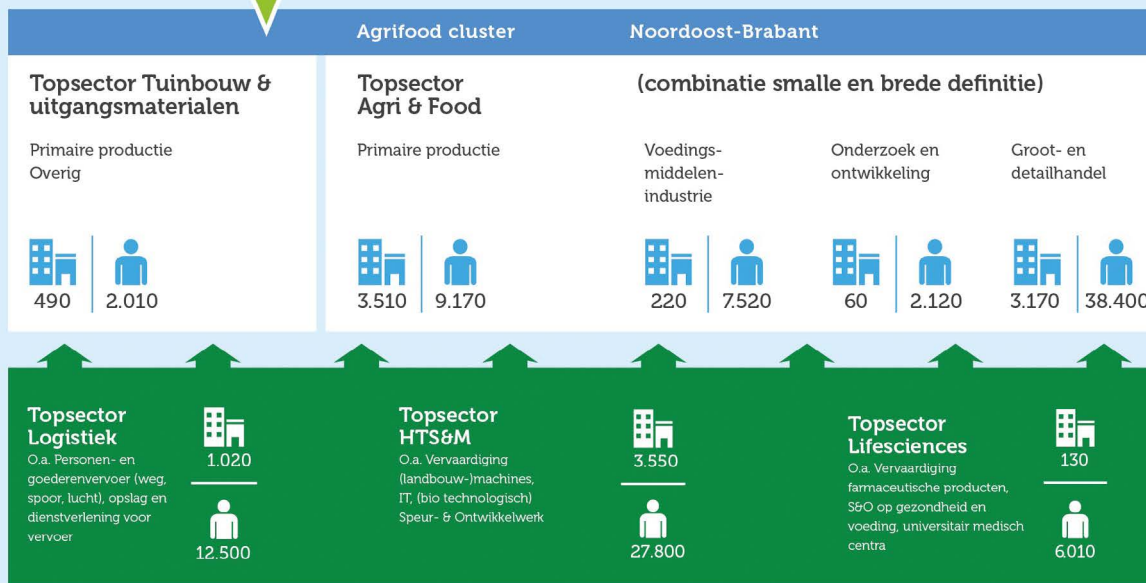
AgriFood Capital Monitor 2020

7.500 vestigingen
4,2% van agrifood NL

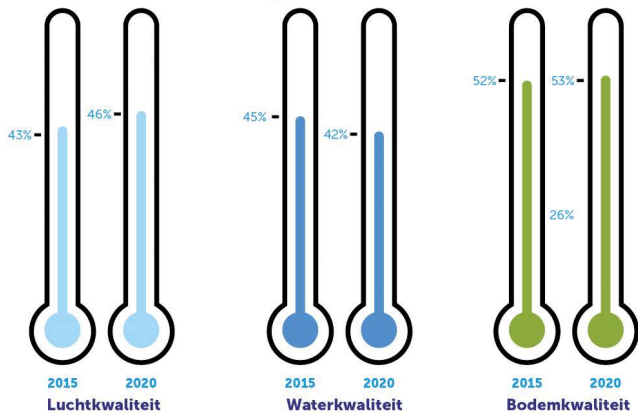
59.200 banen
4,6% van agrifood NL

Noordoost-Brabant heeft een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. De overall duurzaamheidsscore van de regio is sinds 2015 gestegen. De ruimtelijke vestigingsvoorwaarden scoren hoger dan het landelijk gemiddelde. Het gebruik van duurzame energie neemt toe maar blijft nog achter op het landelijke gemiddelde.

De kwaliteit van lucht en bodem in Noordoost-Brabant is verbeterd. De kwaliteit van het water in de regio is een aandachtspunt.

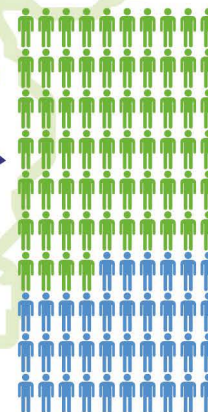
Bij 100% zijn de langetermijndoelstellingen gehaald die door het Rijk zijn opgesteld.

Mensen wonen en werken graag in **Noordoost-Brabant**

64%

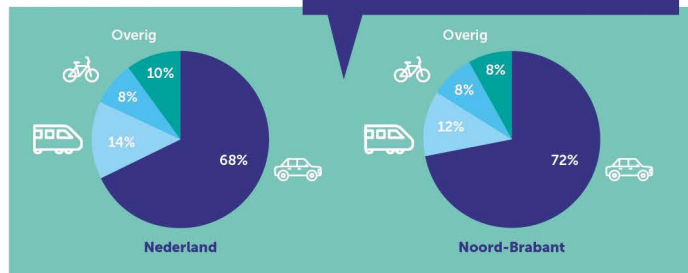
van de inwoners werkt in Noordoost-Brabant

Het gebruik van duurzame energie in Noordoost-Brabant is van **26% naar 34%** gestegen.

Bij 100% zijn de langetermijndoelstellingen gehaald die door het Rijk zijn opgesteld.

Brabanders reizen naar verhouding **meer met de auto** dan landelijk, minder met het openbaar vervoer en evenveel op de fiets.

Wat hebben wij te bieden?

'Goed leven, Fijn Wonen, Anders Werken'

Wij zijn een regio die investeert in de brede welvaart van haar inwoners. Dat doen we door te werken aan een regio waarin iedereen kan meedoen en voorzieningen voor iedereen bereikbaar zijn.

Dat doen we door te werken aan een regio waar het fijn, gezond en betaalbaar wonen is. Waar we talenten weten te behouden en jongeren perspectief bieden. Door te zorgen dat niemand buiten de boot valt en men zicht op werk heeft.

Dat doen we door mensen op te leiden voor het werk van de toekomst en ze de mogelijkheden te bieden zich een leven lang te blijven ontwikkelen.

Dat doen we door bij te dragen aan het verdienen van Nederland. Door te werken aan verduurzaming van de voedselketen van boer tot bord. Door slimme innovaties, mogelijk gemaakt door toepassing van nieuwe kennis en technologieën.

Nu aan de slag voor
goed leven, fijn wonen
en anders werken!

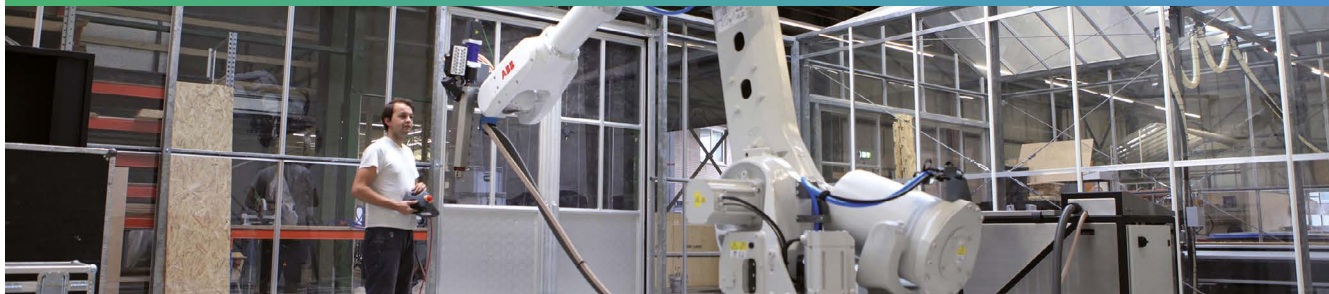
Corona heeft delen van de economie en van ons maatschappelijk leven behoorlijk lam gelegd. Met alle partijen in ons netwerk zoeken wij naar het pad van herstel. De weg omhoog en weer een perspectief op betere tijden. Wij bereiden ons nu voor op hoe we ondernemers in onze regio daarbij kunnen helpen. Samen aan de slag om ons vestigingsklimaat en ondernemersklimaat nóg beter te maken. Met name voor het mkb dat zo'n belangrijke rol speelt in onze regio. Gelukkig zijn er veel familiebedrijven in onze regio die graag samen de schouders er onder willen zetten en meewerken aan het behoud van banen.

Zo gaan wij op zoek naar manieren om de detailhandel in onze middelgrote steden, zoals Uden en Veghel in het hart van het

Coronagebied uit de eerste golf, te helpen. In die gemeenten dreigen veel bedrijven uit te vallen en doemt een zwart scenario op van leegstand en verpaupering. Tegelijkertijd proberen we de nodige voorzieningen voor onze inwoners in stand en bereikbaar te houden. O.a. door het mogelijk maken van verschillende vormen van collectief vervoer in het landelijk gebied en de aanleg van snelfietspaden.

Bedrijven moeten zich na de crisis wellicht opnieuw uitvinden. Een aanzienlijke opgave, maar we hebben het netwerk en de kennis om de hiervoor benodigde innovatiekracht en ondernemerschap te stimuleren.

We spelen in op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Daar waar er vóór Corona in diverse sectoren een groot tekort dreigde, is de situatie fors veranderd. Het project 'Klaar voor de banen van nu en de toekomst' speelt in op de gevolgen van de crisis. Dit project zet in op het voorkomen van werkloosheid door werknemers van werk naar werk te begeleiden. Het maakt zich hard voor voldoende stages en leerbanen voor studenten. Ze bieden ondersteuning aan zzp'ers om hun talenten verder te ontwikkelen. De dienstverlening om werk-

zoekenden te plaatsen gaat gewoon door. Nu er minder vacatures zijn, vraagt dat om extra creativiteit.

Niet alleen vanwege tekorten op de arbeidsmarkt en vanuit hun huisvestingsproblematiek, maar omdat juist Corona pijnlijk zichtbaar maakte hoe kwetsbaar arbeidsmigranten zijn door slechte arbeids-, woon- en vervoersomstandigheden, besteden we hier als regio extra aandacht aan. De adviezen van de Commissie Roemer zijn daarbij een steun in de rug.

We zijn een regio van samen en dat is wat wij bieden.

We blijven dicht bij onze inwoners en hun behoeften en werken niet in 'systemen' maar in oplossingen. Betrouwbaar, 'hendig' en op maat.

We zijn in staat ons netwerk snel te mobiliseren en coalities te vormen, zowel privaat als publiek. Bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke partners staan snel in de juiste modus om te helpen.

Boter bij de vis. Partners betalen mee in de uitvoering. Ze staan niet aan de kant, maar nemen verantwoordelijkheid.

De kracht van samen zien we ook terug in het vermogen om te opereren als één overheid. In de Regio Deal zijn Rijk, provincie, regio, gemeenten en EU samen aan de slag met de belangrijkste opgaven in onze regio.

Regio van doeners

We zijn een regio van doeners en makers, dat zien we terug bij onze ondernemers, en dat is wat wij bieden.

We koppelen beleid en ideeën meteen aan doen en experimenteren, zoals op gebied van leefbaarheid in de Peel. Een recent voorbeeld is het private initiatief van de [Natuur Peeldorpen](#), dat moet zorgen voor een revitalisering van het landelijk gebied met het experiment van 'tiny houses' op het boerenerf als verdienmodel voor boer en nieuwe natuur. In de [NOVI aanpak de Peel](#)

gaan we een 'schakelkast' ontwikkelen waarbij we met diverse overheden en diverse partners tegelijkertijd gaan werken aan de belangrijkste opgaven zoals de stikstofaanpak, klimaatadaptatie, duurzame energieopwekking, gezondheid, verduurzaming van de landbouw, woningbouw en het bouwen aan nieuwe natuur. We doen dat integraal en actief op zoek naar koppelkansen in het veld, zoals het benutten van vrijkomende stallen voor energieopwekking of zonnevelden voor het gebruik van nieuwe gewassen.

Ondernemers brengen kringlooplandbouw in onze regio in de praktijk. In [AgroProef-tuin de Peel](#) krijgen ze de ruimte en faciliteiten om te experimenteren met nieuwe gewassen. We werken aan de voedselketen van de toekomst: slim,

gezond en duurzaam. Daarbij gaan agrifood & hightech en de data-economie hand in hand. Slimme stallen zoals [Het Familievarken](#) in Boekel zorgen voor minder emissie en nieuwe technieken helpen in het terugdringen van verspilling en verpakkingen.

Het beroepenveld gaat de komende jaren flink veranderen. Er is vooral behoefte aan mensen met de juiste technische en digitale vaardigheden. Bij [SPARK Makers Zone](#) worden jongeren en aanstormend talent gecoacht in (digitaal) vakmanschap en ambacht. Opgeleid om te werken in maaksectoren zoals de bouw en (voedsel) industrie. Doen staat ook centraal in ons ondernemerschapsonderwijs dat behoort tot de top 3 'best practices' in Nederland.

Onze opgaves

Goed leven

Het leven is goed in onze regio. Toch staat ook hier de leefbaarheid in delen van onze regio onder druk. Deels krimp door vergrijzing en wegtrekkende jongeren als gevolg van een veranderend perspectief in de agrarische sector. Maar ook de Corona-crisis slaat toe, met name in de centra van regionale kernen. Nog meer zal ingezet moeten worden op de transitie van winkels naar wonen en steun voor vitale voorzieningen zoals sportclubs, buurthuizen en bibliotheken. In kleinere centra stimuleren we bewoners zelf om initiatieven te nemen

om het landelijk gebied leefbaar te houden, zoals in de kern Langenboom. Zogenaamde 'Streekholders' ontwikkelen samen plannen om kleine kernen aantrekkelijk te houden om er te blijven wonen. Jong talent bieden we perspectief door te investeren in een leven lang leren en te werken met de nieuwste technologieën, ICT en data. De voor de regio belangrijke arbeidsmigranten helpen we in de huisvesting en integratie in lokale gemeenschappen.

Wij vragen het kabinet om steun en partnerschap in zo'n aanpak.

Fijn wonen

Zoals uit de Brede Welvaartsmonitor duidelijk wordt, hebben wij nog een opgave als het gaat om het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Met name in de aanpak van emissies uit de veehouderij die een negatieve invloed hebben op natuur, klimaat en de gezondheid van mens en dier. Onze regio kent nauwelijks Natura2000 gebieden waardoor rijksmiddelen voor de stikstof-aanpak (uitkoop bedrijven) en natuurherstel grotendeels aan onze regio voorbij gaan. Dat is vreemd, gelet op het feit dat we veel bedrijven herbergen die bijdragen aan de stikstofuitstoot. Naast de uitkoop van

agrarische bedrijven zouden wij vooral willen investeren in verduurzaming, in de transitie van agrarische bedrijven naar perspectiefvolle, natuur inclusieve bedrijven op basis van een kringloopmodel, met minder uitstoot en stank en dus minder gezondheidsrisico's en minder druk op natuur en milieu. Zoals in het geval van 'Familievarken' in Boekel, een energie-neutrale en emissievrije stal. Dat creëert ook landelijk stikstofruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

Wij vragen het kabinet om steun en partnerschap in zo'n aanpak.

Anders werken

Noordoost-Brabant wil een toonaangevende, innovatieve agrifood regio zijn waar het voedsel van vandaag en morgen wordt geproduceerd. Duurzaam en meer in harmonie met natuur en omgeving. Een regio waarin ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen samenwerken aan de voedselsystemen van de toekomst: slim, gezond en duurzaam. Gericht op het sluiten van kringlopen, het tegengaan van verspilling en het realiseren van nieuwe

verdienmodellen. Zo ontwikkelt de data-universiteit [Jheronimus Academy of Data Science \(JADS\)](#) samen met ondernemers manieren om mkb-bedrijven datavaardig te maken. Deze andere manier van werken zorgt voor nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid en daarmee voor een nieuw economisch perspectief voor de regio.

Wij vragen het kabinet om steun en partnerschap in zo'n aanpak.

Onze troeven

We lopen er niet mee te koop maar we hebben de wil, de expertise en praktische experimenteerkracht om actuele maatschappelijke vraagstukken aan te pakken:

1. We zijn een regio waar de hele voedselketen van boer tot bord aanwezig is. We hebben dus ook de middelen, de partijen en het netwerk om die keten te verduurzamen en circulair te maken. Dat doen we o.a. in ons experimenteergebied kringlooplandbouw in AgroProeftuin de Peel. En in het [Circular Food Center](#) dat zorgt voor het terugdringen van voedselverspilling en verpakkingen. Met de kennis van o.a. Wageningen UR en de Technische Universiteit Eindhoven en die van onze mbo- en hbo-instellingen ontwikkelen we praktische toepassingen.
2. Nieuwe technologieën spelen een belangrijke rol in de verduurzaming van

AGRIFOOD ECOSYSTEEM IN NOORDOOST-BRABANT

de economie.

Onze regio opereert daarbij op het snijvlak van agrifood en hightech (Brainport Eindhoven is 'onze buur') en het nieuwe 'zwarte goud':

data. Met de enige data-universiteit in ons land, JADS in 's-Hertogenbosch, koppelen wij academische kennis aan praktische toepasbaarheid zoals in de bouw en in de logistiek.

3. We leiden mensen permanent op in de ambitie naar een veerkrachtige arbeidsmarkt. Uniek is de samenwerking op arbeidsmarktgebied tussen bedrijfsleven, gemeenten, werkbedrijven en mbo-/hbo-instellingen.

Samenwerken met het kabinet, opgavegericht, langjarig en structureel, als gelijkwaardige partners.

Wij zouden graag een 'next step' willen zetten. Niet een eenmalig contract maar samenwerking op structurele basis met het Rijk. Met ook de provincie als partner(s). Samen bouwen aan oplossingen van onderop, met directe betrokkenheid van inwoners, bedrijven en onderwijs. Het liefst kabinetsbreed, meerjarig en integraal. Werken als één overheid die voor burgers en bedrijven herkenbaar, aanspreekbaar én betrouwbaar is. Het zou mooi zijn als het Rijk die kabinetsbrede inzet vanuit één loket kan coördineren. Nog mooier zou het zijn als cofinanciering niet beperkt blijft tot één incidentele uitgave vanuit één departement maar leidt tot interdeparte-

mentale cofinanciering en dito betrokkenheid. Opgavegericht, met de inzet om de brede welvaart voor onze inwoners te verbeteren. Daar stellen wij onze doelen op af en daar zullen we op monitoren.

“In de regio komt alles samen. Dit is het schaalniveau waar grote abstracte opgaven concreet worden. Juist in een context van een gebiedsspecifieke identiteit, geschiedenis en landschap kun je de opgaven in een logisch verband brengen met de aanwezige en gewenste kwaliteiten van een gebied.” Uit Panorama Nederland, college van Rijksadviseurs, december 2018

Hoe samenwerken?

Regionale Investeringsagenda

Hoe de Rijk-Regio samenwerking vorm te geven is een gezamenlijke missie waar wij graag aan meewerken. Wat ons betreft is de provincie daarbij een belangrijke partner, net als bij de Regio Deals.

Wat ons erg aanspreekt is het samen opstellen van een zogenaamde Regionale InvesteringsAgenda. Een meerjarig perspectief met de belangrijkste maatschappelijke en economische opgaven waar we als overheden gezamenlijk de schouders onder zetten. De ambities van het nieuwe kabinet kunnen op die manier omgezet worden in een handelingsperspectief dat dicht bij inwoners en ondernemers staat en waar vertrouwen uit spreekt.

Maar ook langs andere wegen kan die samenwerking worden vormgegeven. Wij denken daar in ieder geval graag over mee.

Van onze voorzitter

“De regio is het ideale schaalniveau voor de aanpak van maatschappelijke opgaven. De legitimatie van de regio is dat iedereen kan én mag meedoen. Ik hoop dat het

kabinet die kracht ziet en regio's nog meer in hun kracht zet.”

Jack Mikkers, voorzitter *Regio Noordoost Brabant en AgriFood Capital*

Doeners uit de regio aan het woord

“Een Goei Leven zijn ook die bedrijven die zich richten op gezonde en vitale mensen. Laten we welzijn en welvaart meer met elkaar verbinden. Daarvoor is onze regio waarin ondernemers, onderwijs en overheden elkaar weten te vinden en elkaar verstaan, de juiste schaal.”

Anton de Weerd, *Director Marel*

“Verbeteren en innoveren is een constant proces voor ons als voedselproducent. Weten wat er in de maatschappij gebeurt, prikkelt mijn nieuwsgierigheid. Ik ben onderdeel van de regio waarin ik mijn verantwoordelijkheid blijf nemen als werkgever, producent én als mens.”

Marian Wagemakers, *CEO Dalco Food*

“De kracht van deze regio zit in de koppeling van een sterke agrofood sector in combinatie met de hightech en datasector. Dit biedt kansen in de verduurzaming van de gehele voedselketen en nieuwe banen in een circulaire economie. Minder uitstoot en het terugdringen van verspilling zijn speerpunten in onze regio.”

Kees van Rooij, *burgemeester Meierijstad*

“De regio Noordoost Brabant is een sterke regio met een mozaïek van sterke steden en een vitaal landelijk gebied. Het zijn stad en land die elkaar versterken en die elkaar nodig hebben. Hier in de regio begrijpen we dat en we bieden die kracht aan om Nederland als geheel sterker te maken.”

Erik Ronnes, *gedeputeerde Provincie Noord-Brabant*

“Zoals er ook een strategie wordt ontwikkeld voor het stedelijk gebied ten einde meer en meer betaalbare woningen te kunnen bouwen, roep ik het kabinet op om ook een strategie en uitvoeringsprogramma voor een vitaal landelijk gebied te ontwikkelen waarbij duurzame verdienmodellen voor de landbouw hand in hand gaan met klimaat-, energie- en waterambities. De regio werkt graag mee aan een dergelijke strategie en uitvoering daarvan.”

Lambert Verheijen, dijkgraaf Waterschap Aa en Maas

“De jonge ondernemers die wij op weg helpen om hun producten succesvol verder te ontwikkelen zijn een bron van inspiratie voor mij; AvL Motion Harvest Robotics, producent van aspergerobots, is een prachtig voorbeeld daarvan.”

Liz Chermin, voorzitter stichting OndernemersLift +

Regio Noordoost Brabant

Regio Noordoost Brabant is een samenwerking van en door de 16 gemeenten en 2 waterschappen in Noordoost-Brabant.

www.regionoordoostbrabant.nl